

ZOAA

SPECIAL
SRI LANKA!

We
waren
er.

Tsunami
van 2004

VAN WEDEROPBOUW
TERUG NAAR NOODHULP

INTERVIEW
RAGA ALPHONSUS

'Ik zie
Gods trouw'

EDWIN VISSER:
'We openen een
nieuw hoofdstuk'

'ZOA KIJKT NAAR
DE TOTALE MENS'
Verwerking van
verdriet en pijn

Sri Lanka toont
veerkracht

26 JAAR NOODHULP & WEDEROPBOUW

ZOAC
van noodhulp
naar wederopbouw

INHOUD

12 'De hemel werd zwart, in de verte hoorden we explosies'

Jaap Boersma en Gea Overweg blikken terug op zeven jaren in Sri Lanka

6

Veerkracht: vallen, opstaan en weer door

19

Raga Alphonsus:
'Ik voelde dat God mij in Sri Lanka wilde hebben'

22

Meer melk dankzij
Nederlandse ondernemers

25

HOE NU VERDER...?

- 4 Verbijstering en ongelooft na tsunami
- 9 Amarasiri: 'Tamilvee at mijn oogst op'
- 10 We waren er. 26 jaar lang
- 15 Pushpalatha: 'Na de tsunami moest ik lichamen opruimen'
- 16 38 jaar tussen hoop en vrees: een overzicht
- 18 Rathi: 'Ik moest alles achterlaten'
- 24 Thirulogachondran: 'Ik durf weer te dromen'
- 27 Uitgelicht: Gerald Pullen

Een nieuw hoofdstuk!

Onlangs was ik virtueel aanwezig bij een afscheidsmoment van onze Sri Lankaanse collega's. Wat was het inspirerend te horen hoe het team in Sri Lanka zich heeft voorbereid op de toekomst!

Met een bewonderenswaardige veerkracht hebben onze collega's in Sri Lanka de samenwerking gezocht met lokale organisaties. Ze hielpen met de groei van deze organisaties en werkten aan een gezamenlijke visie om de bevolking van Sri Lanka te blijven steunen.

In 2015 was ik voor het laatst in Sri Lanka. De burgeroorlog was voorbij en het land werd veiliger en stabiel. Voor ZOA was dat de reden om zich terug te gaan trekken uit Sri Lanka, maar de Sri Lankanen bleven worstelen met armoede en ongelijkheid. Destijds werd de samenwerking met Woord en Daad al verkend. Omdat ZOA inzet op noodhulp en wederopbouw en Woord en Daad gespecialiseerd is in lange-termijnontwikkeling, vullen we elkaar goed aan. Daarom is het zo mooi dat lokale organisaties doorgaan met het werk, in samenwerking met Woord en Daad.

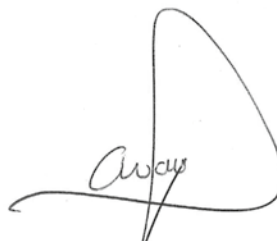
In de afgelopen 26 jaar hebben veel mensen Sri Lanka in hun

hart gesloten: ZOA-business ambassadors, donateurs die hun tijd en gebed gaven en jongeren die in dit land ZOA-projecten bezochten. Samen konden we in Sri Lanka veel betekenen. We waren er met noodhulp na de verwoestende tsunami. We waren er om slachtoffers van de oorlog te ondersteunen bij het weer opbouwen van hun huizen en bedrijven. We waren er om innovatieve applicaties voor afstandsonderwijs te ontwikkelen, zodat kinderen in afgelegen dorpen toch kunnen leren.

Voor ZOA is de tijd gekomen om te vertrekken, maar onze Sri Lankaanse collega's zullen het werk voortzetten via lokale organisaties, met dezelfde veerkracht die hen altijd heeft gekenmerkt. Ik ben oprecht trots op ze.

En daarom sluiten we niet dit boek, maar openen we een nieuw hoofdstuk.

Edwin Visser
Programmadirecteur ZOA

'Onze Sri Lankaanse collega's zullen het werk voortzetten met de veerkracht die hen kenmerkt'

‘Er was niet eens schrik, er was alleen maar verbijstering en ongeloof: wat is dit?’

– Jakolien Meas-Bos, oud-medewerker van ZOA

VERBIJSTERING EN ONGELOOF NA TSUNAMI

"Die zondagmorgen, 26 december 2004, was een prachtige ochtend: strakblauw en geen zuchtje wind. Het was letterlijk doodstil, er zongen zelfs geen vogels. We zaten in de kerk toen het water steeds dichterbij kwam. Water! Waar kwam al dat water vandaan? We vluchtten de kerk uit, de heuvel op, richting het centrum. Weg van die allesverwoestende muur van water."

"Alle ZOA-collega's en hun gezinnen overleefden de tsunami wonderbaarlijk, enkelen van hen waren op het nippertje gespaard. We gingen meteen aan de slag om hulp te bieden. Het waren dagen vol wanhoop en verdriet, vol van verwoesting om ons heen. De burgeroorlog had in twintig jaar 60.000 slachtoffers gemaakt. De tsunami maakte er in vijf minuten ruim 35.000."

RUBAN

CALEESIOUS

Ruban en Caleesious uit Sri Lanka:

'We waren er en dat gaf hoop'

Zeg je Sri Lanka, dan denk je aan een prachtig exotisch eiland, idyllische palmstranden en een tropische jungle. Het is ook een land dat is getekend door een jarenlange burgeroorlog en een verschrikkelijke tsunami. Zo'n beetje iedere familie kent slachtoffers, het menselijk leed is groot. **Toch is er een enorme veerkracht. Van vallen, opstaan en weer doorgaan. Hoe komt dat?**

TEKST MONIQUE BOOM // FOTO'S BY MARIANNE PHOTOGRAPHY

Sri Lanka betekent 'schitterend eiland'. Jeya Ruban en Antony Caleesious uit Sri Lanka beamen dat volmondig. Beiden hebben zich dan ook gepassioneerd ingezet voor hun land. Ruban werkt voor ZOA sinds 1998, hij is nu programmamanager; Calees sinds 2004, hij is inmiddels ZOA-landendirecteur Sri Lanka en Afghanistan. Voor Ruban zit de nood van de bevolking nog dicht op zijn huid. Hij was voordat hij voor ZOA actief werd, zelf een ontheemde: tot drie keer toe op de vlucht voor het geweld tussen de Tamiltijgers en regeringstroepen. Als geen ander weet hij van de ontredde en angst

voor geweld. "De trauma's onder de bevolking zijn tot op vandaag groot. Sommige families zijn wel zeven keer op de vlucht geslagen, veel families betreuren het verlies van geliefden."

Wanhoop en hoop

De bevolking van Sri Lanka leefde de afgelopen decennia tussen hoop en wanhoop. Ieder vredesakkoord dat geregeld aan flarden werd geschoten (zie de tijdlijn op pagina 16) zorgde voor nieuwe onzekerheid voor met name de circa 500.000 ontheemden en 161.000 daklozen op het eiland. Alsof dat nog niet erg genoeg was, werd het land in de afgelopen 25 jaar geteisterd door overstromingen en de tsunami in 2004. "Maar ZOA was er. Na elke ramp of tijdens elk conflict gaven we ontheemden voedsel, tijdelijk onderdak, sanitaire voorzieningen, schoon drinkwater en basisonderwijs."

'We 'verhuisden' met de mensen mee'

STERKE VROUW

Veerkracht. Dat ontmoet Evert Jan Pierik ook op zijn reis langs verschillende projecten in Sri Lanka. Hij ondersteunt het programma van ZOA vanuit Nederland en ging een aantal jaren geleden samen met Ruban en Calees op pad. Ze kwamen aan in een dorp, waar ZOA het initiatief had genomen voor een spaar- en kredietgroep. In zo'n groep doen dorpingen een inleg en op het moment dat ze een onderneming willen starten, krijgen ze een lening. Zo wordt het makkelijker om een bedrijfje op te zetten. Ook vergroot het de onderlinge samenwerking. "We gingen bij een van de groepsleden langs en zagen een eenvoudig huis met een kippen- en een schoon aangeveegd erf. De bewoonster was een vrouw die haar handen in de oorlog had verloren. Ze vertelde dat ze in een bommenfabriek van de Tamiltijgers had gewerkt. Op een dag ontplofte een bom in haar handen. Naast fysieke pijn, was er ook geestelijk leed. De Sri Lankaanse ervoer veel schande, omdat niemand naar haar omzag of haar zag staan. Ze vocht zich er echter dapper doorheen. Via ZOA legde ze een groentetuintje aan en besloot kippen te houden. Nu verkoopt ze eieren en zo kan ze in haar levensonderhoud voorzien. Ze liet een schriftje zien waarin ze haar boekhouding bijhield. Ze had zichzelf leren schrijven zonder handen.

Nog steeds denk ik met veel bewondering aan haar terug!"

‘Als je kinderen naar school ziet gaan, weet je meteen: er is toekomst’

Ruban lacht: “We investeerden zelfs in solar cooking – koken op zonne-energie – een prachtig idee uit Nederland.” En weer ernstiger: “Dat we er telkens bij waren, gaf ontheemden een gevoel van stabiliteit. Ons kantoor – soms in een tent - bleef ook bereikbaar, al moesten we dat nog weleens ontruimen omdat het te gevaarlijk werd; we verhuisden als het ware met de mensen mee. Dat gaf houvast.”

Veerkracht

“Veerkracht putte de bevolking niet alleen uit noodhulp, maar ook uit wederopbouw”, vult Calees aan. “Denk alleen al aan het aanleggen van wegen, de herbouw van huizen en scholen. Als je kinderen naar school ziet gaan, heb je meteen het gevoel: er is hoop, er is toekomst. Want je bouwt in feite aan de levens van komende generaties.

Dus onderwijs is altijd heel belangrijk geweest. We trainden docenten en ontwikkelden lesmethoden waarin ook ‘vreedzaam leven’ aan bod kwam. We investeerden in ondernemerschap, visserij, landbouw en therapie om trauma’s te verwerken. Dat vertaalde zich terug op het moment dat de burgeroorlog in 2009 voorbij was. De mensen betreurden hun verliezen, maar ze konden de draad oppakken, omdat we waren doorgeslagen met wederopbouw.”

Van begin tot het eind

Wat gaf Calees en Ruban de kracht om door te gaan? “Dat je mensen hoop kon geven door te investeren in hun levens. We zien nu dat een boer niet één koe maar tien koeien heeft, niet één geit maar achttien geiten. Een vrouw was bewerkt met messen, maar ze overleefde de operaties. En aanvankelijk verborg ze zich, maar ze begon een onderneming en is nu zelfs een rolmodel voor anderen!”

“Daarnaast was het bemoedigend dat we altijd een beroep konden doen op donateurs en ZBA’s (ZOA’s Business Ambassadors). Als we direct hulp nodig hadden, was dat nooit vergeefs. Kijk, we kunnen mensen hun dierbaren niet teruggeven. En de littekens zitten diep. Je kan niet zeggen dat - nu we weggaan uit Sri Lanka - alles is opgelost en alle trauma’s verwerkt zijn. Maar we waren er van het begin tot het eind, en dat gaf de mensen hoop.” ←

ZOA zelf ontheemd!

Ook van onze (lokale) ZOA-collega’s werd in de afgelopen 25 jaar de nodige veerkracht gevraagd. In 2009 raakten zijzelf ontheemd. Ze zaten in een kamp – een voormalig schoolgebouw – na hun ontsnapping uit de frontlinies. De overheid was bang dat onder burgers ook rebellen zouden zitten en sloot daarom iedereen op. Voormalig landendirecteur **Bernard Jaspers Faijer** zocht onze collega’s op en schreef in 2009.

“Zes maanden geleden zagen we elkaar voor het laatst. Daarna mocht ik het gebied niet meer in. Dagelijks vielen er mortiergranaten en bommen. Duizenden militairen, rebellen en burgers kwamen om. Het voedsel werd schaars. Mensen werden steeds vaker door de rebellen gedwongen om tegen het regeringsleger te vechten. Maar ZOA-collega’s bleven doorwerken. Totdat onze materialen voor onderdak, toiletten, tijdelijke scholen en ziekenhuizen op waren. Alleen het voedsel kwam het gebied nog binnen.”

“ZOA blijft ontheemden trouw, nu zijn we zelf ontheemd. En zolang de medewerkers niet weg kunnen, kan ZOA niet weg, want de medewerkers zijn ZOA. We delen de zorg over de collega’s die nog niet konden ontsnappen. Zullen we hen ooit levend terug zien? We kijken elkaar aan. In dit kamp worden we omringd door nieuwsgierigen. Het is oorlog. Er zijn dingen die je dan niet kunt bespreken. Zelfs niet in deze column.”

Uiteindelijk wisten alle 35 collega’s met hun gezinsleden het drama te overleven.

“Al jaren loopt het vee van de Tamils over mijn grond en eet mijn oogst op. Wij werken het hele jaar hard voor die oogst en het wordt zo opgegeten. **Dankzij ZOA kunnen wij, de Singalees, vreedzaam in gesprek gaan met de Tamils.** Daarnaast helpt ZOA bij gesprekken met overheden van beide kanten.”

ZOA droeg bij aan de wederopbouw van Sri Lanka. Onmisbare hulp na drie decennia van oorlog, overstromingen en de tsunami van 2004. We zijn er was geen loze kreet, maar werd heel concreet in gevarieerde projecten.

TEKST MARIANNE VAN ELST-SIJTSMA // FOTO'S BY MARIANNE PHOTOGRAPHY

Vredesopbouw

Drie decennia van oorlog en geweld hebben diepe sporen achtergelaten in de harten van de Sri Lankanen. Na de oorlog was er gebrek aan samenwerking en vergeving tussen dorpen, gemeenschappen en soms zelfs binnen families. ZOA besloot in een aantal dorpen de onderliggende oorzaken bespreekbaar te maken om duurzame vrede en stabiliteit te bereiken. Het project begon met het trainen van honderd kerkleiders die het goede voorbeeld konden geven en de opgedane kennis delen. Zij werden getraind in Engels en IT, en hun kennis en vaardigheden op het gebied van vredesopbouw werden vergroot. Daarnaast werden er

activiteiten en bijeenkomsten georganiseerd voor in totaal 5.000 Sri Lankanen. Op deze manier werden mensen langzaam maar zeker dichter bij elkaar gebracht.

Stedelijke vluchtelingen in Negombo

In de afgelopen jaren zochten steeds meer mensen uit Afghanistan en Pakistan hun toevlucht in omliggende landen. Sommigen probeerden in Sri Lanka asielen te vragen. Sri Lanka heeft echter geen vluchtelingenwet, dus werden zij aan hun lot overgelaten. ZOA heeft zich over deze mensen ontfermd en samen met de UNHCR geholpen een veilige plek te vinden. In het project in Negombo werd een plek gecreëerd waar

1900 mannen, vrouwen en jongeren onderwijs konden volgen in Engels en IT, psychologische hulp aangeboden kregen en activiteiten uitvoerden. Daarnaast was er binnen het project aandacht voor het wantrouwen van lokale Sri Lankanen naar met name moslims – helemaal na de aanslagen tijdens Pasen 2019. Door middel van gesprekken werd geprobeerd twee groepen dichter bij elkaar te brengen.

Huisvesting

Ruim 160.000 mensen waren tijdens de jarenlange burgeroorlog alles kwijtgeraakt. Veel gezinnen die met lege handen terugkeerden naar hun dorpen ontdekten dat er helemaal niets meer overeind stond. Honderden mensen werden door ZOA geholpen met de bouw van een tijdelijk huis. Daarnaast hielp ZOA met het maken van wegen, waterputten en scholen om zo het normale leven stukje bij beetje op te bouwen. Het huisvestingsproject heeft mensen na de oorlog niet alleen een dak boven hun hoofd gegeven, het heeft er ook voor gezorgd dat mensen weer een beetje hoop en waardig-

heid terugkregen. Velen van hen hebben inmiddels een permanent huis gebouwd en gebruiken het tijdelijke onderkomen als opslagruimte. Zo is er werkelijk voortuitgang geboekt en gaat er niets verloren.

Vrouwenrechten

Van 2016-2018 heeft ZOA samen met lokale partners en de overheid 2500 kwetsbare vrouwen de helpende hand gegeven. Velen van hen werden tijdens de oorlog weduwe. ZOA richtte zich in het project onder andere op het verbeteren van de werkcondities, het onderwijzen in hun rechten, en het bijbrengen van vaardigheden om een eigen inkomen te verwerven. Ook heeft ZOA geholpen bij het opzetten en versterken van vrouwen(krediet)groepen waarin zij elkaar ondersteunden. De lokale partners richtten zich in het project onder andere op bewustwording van huiselijk geweld en psychische

hulpverlening. Tegelijkertijd werd voor deze thema's aandacht gevraagd bij de overheid om op grotere schaal bewustwording te creëren. Ook werd een aantal vrouwen opgeleid in leidinggeven. Dit project heeft voor veel vrouwen en gezinnen een groot verschil gemaakt.

Jaap en Gea kijken terug op hun zeven 'vette' jaren

'We waren er niet vóór Sri Lankanen, maar mét hen'

"Naast de passie voor Sri Lanka leek het ons ook een mooi avontuur", zeggen Jaap Boersma en Gea Overweg. Zij stapten daarom in 1995 op het vliegtuig naar Sri Lanka en stonden aan de wieg van de vele ZOA-projecten in dit land. Hun werk had echter meer impact dan gedacht.

TEKST MONIQUE BOOM // FOTO'S RDHS, KILINOCCHI

JAAP EN GEA

ZOA besluit in 1994 dat dringend hulp nodig is in Sri Lanka. De burgeroorlog is inmiddels tien jaar aan de gang en de nood onder de bevolking is hoog. ZOA zet een vacature voor landendirecteur uit. "Ik werkte als HR-manager en was toe aan een volgende stap. Gea was al eerder in Sri Lanka geweest en wilde graag nog een keer terug. Ik weet het nog goed, zij had nachtdienst – in de psychiatrische zorg – en ik dacht: laat ik maar meteen reageren, als verrassing voor haar", vertelt Jaap. "Iets opbouwen in een verscheurd land vonden wij belangrijk en... het leek ons ook wel een mooi avontuur."

Angstige momenten

De verschrikkelijke realiteit van een burgeroorlog in Sri Lanka haalt Jaap en Gea echter al snel in. "De eerste weken settelden we ons met onze twee kinderen – Gea was in verwachting van ons derde kind – in de hoofdstad Colombo." Terwijl Gea thuisblijft met de kinderen, gaat Jaap op pad om te kijken waar en welke projecten opgezet kunnen worden. Gea vertelt over angstige momenten: "De hemel werd zwart doordat olieraffinaderijen opgeblazen werden, in de verte hoorde je explosies. Ik bad dat Jaap veilig thuis zou komen, meer kon ik niet

Bomaanslag vlakbij het vluchtelingenkamp

doen. Gelukkig kon ik dit wel delen met mensen van ZOA.”

Ontheemden

“En gelukkig hoefde ik niet alleen op mis-sie”, vult Jaap aan. “Ervaren ngo-mensen waren bereid mee te helpen, zoals een ex-medewerker van World Vision die onze eerste stafmedewerker in Sri Lanka werd. Hij kende het gebied goed en sprak Engels, Tamil en Singalees. Daardoor kwam ik snel met mensen in gesprek om zo de nood te peilen en onze projecten daarop af te stemmen.” ZOA assisteert eerst in opvangkampen voor ontheemden in het district

‘We hopen dat Sri Lankanen hun prachtige land omarmen’

Polonnaruwa. In 1996 en 1997 breidt ZOA haar activiteiten uit naar Batticaloa, Ampara en Trincomalee, een jaar later naar het district Mannar in het noorden. ZOA helpt vele duizenden families in kampen en daarbuiten. Met noodhulp als eten, drinken en tenten, maar later ook met wederopbouw in gezondheidszorg, onderwijs, infrastructuur, visserij, landbouw en huizenbouw.

Zelfmoordaanslagen

Het conflict tussen de Sri Lankaanse overheid en de Tamiltijgers is bloedig. Jaap en Gea léven met oorlog: “Het dagelijks nieuws werd gedomineerd door veldslagen en forse aantallen doden. We waren continu alert omdat er zelfmoordenaars rondliepen. Zelfs toen we terugkwamen in Nederland in 2002 zat dat nog in ons systeem, en vonden we het bijvoorbeeld verdacht als iemand zijn kofferbak opendeed.” Het is een spannende tijd, ook voor het ZOA-team dat Jaap en Gea inmiddels van de grond hebben getild. Zij doen hun werk vaak vlakbij of achter de frontlines. “Met soms heftige ervaringen. →

'Zelfmoord is een van de grootste bijeffecten van de oorlog'

Dan kwamen we in een dorp waar een dag eerder een slachting met kapmessen had plaatsgevonden. Later zijn ook collega's opgesloten geweest in een kamp. Ze hebben het overleefd, maar dagelijks moest je bewust een besluit nemen: vind ik het werk belangrijk genoeg om onze levens in gevaar te brengen? Het antwoord was ja: we wilden er zijn voor onze medemens in nood. We hebben heel veel bewondering, nog steeds, voor al onze ZOA-collega's ter plekke."

Veerkracht

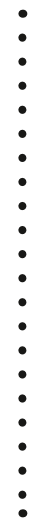
Bewondering hebben Gea en Jaap ook voor de veerkracht van de bevolking. Om zichzelf te herpakken als wéér een bestand was gesneuveld, of na de tsunami van 2004. Jaap: "Ik herinner me dat een opa en oma, ondanks hun diepe armoede, twee jonge kleinkinderen in huis namen, omdat hun moeder zelfmoord had gepleegd." Vrijwel iedere familie in Sri Lanka kent slachtoffers. Onder de 35+-generatie zijn veel oud-kindsoldaten. Het land heeft echter een cultuur om niet te praten over pijn of verlies; zelfmoord is een van de grootste bijeffecten van de oorlog. "Door het opzetten van psychosociale projecten creëerden we ruimte om stil te staan bij verdriet en pijn. Ook kwam er een verwerkingsboek met verhalen en tekeningen: *The cry of my heart*. ZOA kijkt naar de totale mens en dát helpt bij de verwerking en vredesopbouw."

Prachtig land

In 2002 besluiten Jaap en Gea terug te gaan naar Nederland. Ze willen dat hun kinderen hier naar de middelbare school gaan. "Terugkijkend waren het zeven vette

GEWONDEN WORDEN NAAR HET ZIEKENHUIS GEBRACHT

'We hebben veel bewondering voor onze collega's ter plekke'

jaren. We hebben ongelofelijk veel geleerd in Sri Lanka. Onder meer dat je er niet bent vóór de mensen, maar mét de mensen. Onze huishoudhulp Priscilla illustreerde dat perfect. Zij kreeg kanker en we wilden haar helpen met buitenlandse expertise. Maar zij zei: 'Dat wil ik niet', terwijl ze wist dat ze daarmee haar doodvonnis tekende. 'Als mijn volk er geen recht op heeft, dan ik ook niet.' Dat kwam stevig bij ons binnen. We zijn ons er nog elke dag van bewust: moeten wij niet minderen met consumeren, zodat de verdeling tussen de continenten eerlijker wordt? We hopen en bidden dat Sri Lankanen de ruimte krijgen om te herdenken, zichzelf van waarde te blijven zien en hun prachtige land te omarmen." ←

PORTRET PUSHPALATHA (35) - MOEDER VAN DRIE KINDEREN

“Gelukkig was ik niet in de buurt van de tsunami, anders had ik het als kind nooit overleefd. Mijn vader is door deze extreem hoge golf omgekomen. Ik werd gevraagd om de lichamen op te ruimen, terwijl ik nog maar een kind was. **We verloren alles, maar dankzij ZOA kregen we een huis en sanitair.**”

Wij waren er.

Van noodhulp naar wederopbouw naar noodhulp naar wederopbouw: in één zin tekent dit ons werk in Sri Lanka. Een overzicht van wat er gebeurde en welke hulp wij verleenden.

De LTTE staat voor de Liberation Tigers of Tamil Eelam (in de volksmond 'Tamiltijgers') en werd in 1976 opgericht. De LTTE wilde strijden voor een onafhankelijke Tamilstaat zonder invloed van de regering.

23 juli 1983

Het begin van een jarenlange oorlog tussen de LTTE en de regering. De LTTE krijgt grote delen van het land in bezit en vredesonderhandelingen lijken steeds tot mislukken gedoemd. Gedurende de strijd verliezen honderden mensen het leven en raken duizenden mensen alles kwijt.

1 januari 1995

ZOA begint met noodhulp in Sri Lanka vanwege de vele vluchtelingen in zes kampen in de stad Polonnaruwa. De mensen die hierheen gevlucht zijn, hebben alles achter moeten laten en er zijn al honderden doden. ZOA helpt in deze kampen met water en sanitaire voorzieningen en er worden hulppakketten uitgedeeld.

8 januari 1995

President Kumaratunga sluit een wapenstilstand met de LTTE. Deze wordt al na 4 maanden door de LTTE verbroken en het geweld laait weer op.

1996 - 1998

ZOA breidt haar programma's uit naar andere steden zoals Batticaloa, Ampara, Tricomalee en Mannar.

2001 en 2002

Opnieuw komt het tot een staakt het vuren en vinden er vredesbesprekingen plaats. ZOA besluit mensen te gaan helpen die terug willen keren naar hun grond en 35.000 mensen die alles kwijt zijn ontvangen voedsel en huishoudelijke artikelen. Ook neemt ZOA het initiatief voor gesprekken tussen moslim- en Tamilleiders.

2003

Vredesbesprekingen lopen opnieuw vast en onderlinge gevechten tussen Tamilfamilies laaien weer op.

26 december 2004

Sri Lanka wordt getroffen door een allesverwoestende tsunami. 35.000 mensen komen om en ruim 500.000 slaan op de vlucht. ZOA regelt binnen vier dagen eten voor 30.000 mensen die alles hebben zien wegspoelen.

ZOA ontvangt na de tsunami 13 miljoen euro uit de achterban voor noodhulp in Sri Lanka. Met dit geld kan ZOA drie jaar lang 25.000 mensen helpen door het bouwen van 2500 tijdelijke onderkomens en 5000 definitieve huizen, het aanleggen van schoon drinkwatervoorzieningen voor 25.000 gezinnen en het opstarten van basisonderwijs in vijftig dorpen.

● Juli 2006

Weer mislukken vredesonderhandelingen. De burgeroorlog laait weer op en treft mensen opnieuw. Wederopbouw maakt wéér plaats voor noodhulp.

● 2008-2009

Het ZOA-kantoor wordt tot vier keer toe ontruimd omdat het er te gevaarlijk is. Ook veel collega's raken ontheemd tijdens de felle gevechten aan het eind van de oorlog.

● 18 mei 2009

Het leger maakt hardhandig een eind aan de burgeroorlog. ZOA

biedt voedselhulp aan 200.000 ontheemden die in kampen zijn opgesloten. Als ze worden vrijgelaten uit de kampen, helpt ZOA bij de wederopbouw.

● 2012

Hoewel de wederopbouw van het noorden en oosten in volle gang is, komt er vanuit de regering weinig hulp voor herstel van relaties. Om de vrede tussen mensen te bewaren is dit echter wel nodig. ZOA richt zich daarom op het versterken van de onderlinge band tussen gemeenschappen en probeert de positie van vrouwen te verbeteren.

● December 2012

Hevige regenval zorgt voor overstromingen, met name in het oosten van het land. Tienduizenden mensen raken hun huizen kwijt. ZOA verleent noodhulp en bouwt tijdelijke onderkomens.

● 21 april 2019

Op eerste Paasdag blazen islamitische zelfmoordterroristen zichzelf op in drie kerken en drie hotels, verspreid over het hele eiland. Daarbij komen meer dan 250 mensen om het leven. In de nasleep van de aanslagen krijgen moslimvluchtelingen uit Pakistan en Afghanistan het zwaar te verduren. ZOA biedt, in samenwerking met andere hulpverleningsorganisaties, voedsel, water en sanitaire voorzieningen en voorziet in kleding en medicijnen. Ook kunnen de mensen terecht op een veilige plek waar onderwijs aangeboden wordt.

“Toen de oorlog in ons land losbarstte, moest ik alles achterlaten. Ik woonde twee jaar lang in een vluchtelingenkamp. Daar waren niet genoeg wc’s en er leefden veel mensen dicht op elkaar. In 2011 keerde ik terug naar mijn verwoeste dorp waar ik van ZOA een huis en naaimachine kreeg. **Ik ben blij dat we in vrede kunnen leven en dat ik geld kan verdienen door het naaien van kleren!**”

'BESTE OPLOSSINGEN KWAMEN VAN DE MENSEN ZELF'

Raga Alphonsus: man van het eerste uur

Hij is vanaf het eerste uur betrokken bij onze projecten in Sri Lanka: Raga Alphonsus (64). Onder vaak gevaarlijke en instabiele omstandigheden zet hij zich nu al meer dan dertig jaar in om 'zijn volk' te helpen. Hij voelt zich dankbaar. "God heeft ons rijk gezegend: we hebben ongelofelijk veel kunnen doen!"

TEKST MONIQUE BOOM // FOTO'S GRZEGORZ LITYNSKI EN BYMARIANNE PHOTOGRAPHY

‘Als geen ander begreep ik wat het is om te vluchten’

“De oorlog in Sri Lanka is een belangrijk onderdeel van mijn leven geweest. Mijn vader kwam om bij de etnische rellen in 1983, die een langdurige burgeroorlog veroorzaakten”, vertelt Raga. Door deze tragedie verhuisde Raga naar Canada, maar lang duurde zijn verblijf niet...

Waarom ging je terug naar Sri Lanka?

“Ik werd onrustig, ik voelde dat God mij in Sri Lanka wilde hebben, om dáár iets te doen voor mensen in nood. Ik wilde mij voor hen inzetten, als geen ander begreep ik wat het is om te vluchten en iemand te moeten missen door geweld.” In 1995 kwam Raga in contact met twee ZOA-stafleden die in Sri Lanka kwamen kijken of ZOA daar zou kunnen werken. Raga werkte zelf op dat moment voor Save the Children UK in Noord-Sri Lanka. “Ik voelde me als christen sterk verbonden met de waarden van ZOA en nam contact op met de eerste landen-directeur van Sri Lanka, Jaap Boersma. Zo rolde ik in de organisatie.”

PIONIERS

Je ging van start als ZOA-programmamanager in het district Mannar. Wat deed je precies?

“Het was mijn taak om te onderzoeken welke nood er was en welke oplossingen mensen zelf aandroegen. Dat is de kracht van ZOA: begrijpen waartoe mensen zelf in staat zijn, hoe ze geholpen willen worden en wat de beste manier is om die hulp te bieden door middel van innovatieve, kostenbesparende oplossingen van ‘eigen bodem’.”

ZOA werkte vaak onder moeilijke omstandigheden.

“Inderdaad, makkelijk was het niet. We werkten ook áchter de frontlinies, in gebieden waar bommen om ons heen vielen, waar soms grote tekorten waren, bijvoorbeeld van drinkwater, medicijnen, basisvoedsel, babybenodigdheden en materialen. Vanaf het begin boden we ook psychosociale hulp, omdat we zagen hoeveel geestelijk leed een oorlog met zich meebracht. We waren daarin pioniers, nog niet veel organisaties deden dat in de jaren negentig. Gelukkig was er in die periode veel ruimte om projecten op te zetten binnen de lokale context. De oorlogen en uitbarstingen kwamen nooit plotseling. Mensen waren zich goed bewust van de kwetsbaarheid van vredesakkoorden en waren meestal gericht op de korte termijn: liever een waterput dan een huis dat kapotgeschoten zou kunnen worden. Daarom voorzagen we in tijdelijke woningen, die mensen mee konden nemen. Nogmaals, de beste oplossingen kwamen van de mensen zelf en ZOA voorzag in technische ondersteuning en ontbrekende middelen.”

Hoe pakte ZOA dat aan na de tsunami in 2004?

“Na de tsunami ontstond een enorme chaotische situatie in het land. Wij gingen direct naar het getroffen gebied om het ZOA-team aldaar te versterken. Wij verleenden eerste hulp, hielpen mee lichamen te bergen en deden toen een stapje terug. Er kwamen namelijk ineens veel organisaties met veel geld het land binnen. Mensen kregen

allemaal dezelfde dingen die ze niet nodig hadden. Wij motiveerden de mensen om de zee weer op te gaan om te vissen. Dat was een hele uitdaging. Vissers waren door de vloedgolf niet alleen hun boten kwijtgeraakt maar ze durfden ook het water niet meer op. Wij kochten boten en hielpen mensen hun angst voor het water te overwinnen. Zo gaven we weer hoop!”

WEDEROPBOUW

Hoe ging de transitie van noodhulp naar wederopbouw?

“Die transitie was niet ingewikkeld. Het was voor ons altijd heel belangrijk om direct samen te werken met lokale gemeenschappen en organisaties. Daarin zijn we altijd

'Wij kochten boten en hielpen vissers hun angst te overwinnen'

toekomstgericht gebleven: wat is nú belangrijk met het oog op een volgende fase? Ook steken we het liefst in op integrale noodhulp, dus we investeren het liefst meteen in onderwijs, infrastructuur, onderdak, het (her)opzetten van bedrijfjes en het faciliteren van vredesgesprekken. Je legt als het ware meteen het fundament voor wederopbouw."

Je hebt veel bewondering voor de toewijding van ZOA-collega's. Kun je een voorbeeld noemen?

"Een vrouwelijke collega stond op het punt om naar het ziekenhuis te gaan om daar te bevallen. Ze stopte in haar tas wat babykleden en... ZOA's financiële papieren. Toen de baby net was geboren, liep het ziekenhuis risico om gebombardeerd te worden. Ze slaagde er niet alleen in om haar gezin

in veiligheid te brengen, maar ook ZOA's administratie. Dit hielp om ons werk verder op te bouwen na de oorlog, het gaf ZOA Sri Lanka een onberispelijke staat van dienst én vertrouwen bij donoren. Al onze collega's waren trouw. Zij hadden alles over voor hun medemens in nood. Ik zie ook Gods trouw. Hij gaf bescherming, niemand van de ZOA-medewerkers kwam om. Hij gaf de kracht om ons te blijven inzetten voor anderen en maakte ons bekwaam. ZOA bleef trouw. We waren vanaf dag één present en zijn gebleven."

DANKBAAR

Hoe kijk je terug?

"We hebben ongelooflijk veel kunnen doen op het gebied van noodhulp en wederopbouw. We zijn altijd snel ter plekke geweest en kwamen in slecht toegankelijke gebieden. Lokale organisaties en gemeenschappen zullen de opgaande lijn voortzetten. Ik kijk dus dankbaar terug. God heeft ons rijk gezegend."

En wat ga jij doen, nu ZOA zich terugtrekt uit Sri Lanka?

"Ik geloof dat ik hier niet toevallig ben geboren maar door voorzienigheid, dus zolang ik leef zal ik 'zout en licht' zijn en doen wat goed is. Sri Lanka is een prachtig land, maar heeft ook schaduwkanten, denk aan het religieus en etnisch geweld en een hoog risico op klimaatrampen. Er valt nog genoeg te doen om dat leed te verzachten. Ik zal me wat dat betreft niet gaan vervelen!" ←

'Ze stopte babykleden in haar tas en... ZOA's administratie'

Grote donoren

ZOA kan haar werk alleen doen dankzij geld dat we ontvangen van onze trouwe achterban en van een aantal grote donoren. Mede namens de Sri Lankaanse bevolking: hartelijk dank voor jullie bijdragen - groot of klein.

European Union
Civil Protection and
Humanitarian Aid

Australian Aid

Meer melkopbrengst met hulp van Nederlandse ondernemers

Nederlandse ondernemers hebben zich als ZOA Business Ambassador (ZBA) ingezet voor de wederopbouw in Sri Lanka. Met succes. Zij maakten een direct verschil in de levens van melkveehouders.

TEKST ANNELOT HEKMAN // FOTO BY MARIANNE PHOTOGRAPHY

Stel je bent 35, verwacht een kind en je hebt geen stabiel inkomen. Je maakt je zorgen hoe dat moet als de kleine er straks is. In Nederland is er dan een sociaaleconomisch vangnet, maar dat vangnet is er door de

jarenlange burgeroorlog in Sri Lanka niet. Dat maakt de situatie voor Janaka Priyadharshana uit Sri Lanka vrijwel uitzichtloos. Hij is dagloner en zorgt daarnaast voor een aantal koeien in de buurt. Hij heeft - net als

veel Sri Lankanen - verstand van vee, maar ze leveren hem tot nu toe niks op omdat ze weinig tot geen melk produceren. Dan hoort hij over een project van ZOA: melkveehouders krijgen ondersteuning bij het verhogen van de melkproductie, het werken met verbeterde koeienrassen en een betere toegang tot de markt.

Janaka besluit heel dapper al zijn koeien te verkopen en met het geld zo'n gefokte melk-koe te kopen. Hij heeft vertrouwen in ZOA. Dat vertrouwen wordt niet beschaamd. Hij krijgt training en heeft inmiddels drie melkkoeien waarmee hij 10 tot 15 liter melk per dag produceert. In combinatie met het verbouwen van een aantal gewassen op een stukje landbouwgrond zorgt dit voor voldoende inkomen om zijn jonge gezin te onderhouden. "De ondersteuning van ZOA is cruciaal geweest voor het verbeteren van mijn kennis en vaardigheden op het gebied van de melkveehouderij [...]. Hierdoor heb ik een stabiele vorm van inkomen en levensonderhoud voor mijn gezin kunnen opbouwen."

Prachtig project

Vooral het oosten van Sri Lanka is van oudsher een gebied waar veel veehouderij plaatsvindt. Door de jarenlange burgeroorlog (1983 – 2009) was dit systeem ontwricht en kwam de productie nagenoeg stil te liggen. Ook is veel kennis en ervaring verloren gegaan. Omdat de zuivelsector van betekenis is voor het levensonderhoud van een groot deel van de Sri Lankaanse bevolking, ging ZOA - in samenwerking met een groep Nederlandse ondernemers - aan de slag met de wederopbouw ervan. Zo ontstond een prachtig project, dat zich richtte op het verbeteren van de melkveehouderij in de districten Batticaloa en Ampara. Het betrof onder meer de verbetering van het genetisch potentieel van rassen, het verhogen van de productie en de capaciteitsverbetering van boerenorganisaties, om zo beter aan te sluiten op de markt. Verschillende Nederlandse ondernemers waren

als 'ZOA Business Ambassadors voor Sri Lanka' hierbij betrokken. Ze hebben zich zes jaar lang ingezet voor het verbeteren van de levens van deze kwetsbare boeren. Het project is inmiddels afgerond en wordt nu overgedragen aan lokale organisaties.

Gedreven en professioneel

Het project had niet alleen impact op de levens van melkveehouders zoals Janaka, maar ook op Nederlandse ondernemers en ZOA-medewerkers ter plaatse. René Treur van Treur Kaas B.V. was als ondernemer vanaf het eerste moment bij dit project betrokken, dat mooi aansloot bij zijn eigen onderneming. Hij kreeg daardoor meer gevoel bij het project en kon ook inhoudelijk meedenken. Zo betekende ZOA Business Ambassador (ZBA) zijn veel meer dan alleen het geven van financiële ondersteuning. René: "Verschillende dingen zijn mij bij het melkveehouderijproject opgevallen en bijgebleven. Allereerst de professie en gedrevenheid waarmee ZOA opereert, zowel in Nederland als op Sri Lanka. Als ZBA-ers werden we goed geïnformeerd en betrokken bij de voortgang van het project. Tijdens mijn reis naar Sri Lanka heb ik met eigen ogen de impact van dit werk op de levens van mensen mogen zien. Ik heb met veel respect gekeken naar de bevolking: hoe zij in het leven staan en volharden in hun werkzaamheden, ondanks de zware omstandigheden. Dit maakt, vooropgesteld met Gods zegen, dat dit project nu afgerond en overgedragen kan worden."

Als een olievlek

Ook ZOA-medewerkers in Sri Lanka zien de toegevoegde waarde van de kennis en ervaring van Nederlandse ondernemers in een project: "Het was een goede zet om Nederlandse ondernemers bij dit project te betrekken om zo hun ervaringen op het gebied van ondernemerschap te kunnen inzetten. Ook hun kennis van de melkveehouderij in Nederland en de vertaling daarvan naar de praktijk in Sri Lanka waren erg interessant en

'Dit project werkt als een olievlek'

van toegevoegde waarde. Dit project werkt als een olievlek; steeds meer boeren nemen deze manier van veehouderij over om zo hun productie en inkomen te verbeteren", aldus landendirecteur Antony Caleesious.

Inmiddels zijn er dankzij dit project ruim 1.400 genetisch verbeterde kalveren geboren, 14 melkveecoöperaties gevormd, heeft 70% van de boeren toegang tot water en veevoer en is het inkomen van meer dan de helft van de betrokken melkveehouders met maar liefst 27% toegenomen. Veel reden tot dankbaarheid. Caleesious: "Mede namens de melkveehouders op Sri Lanka wil ik de ZOA Business Ambassadors hartelijk danken voor het inbrengen van hun technische kennis, maar natuurlijk ook hun financiële bijdragen in de afgelopen jaren." ←

Raak ook betrokken!

Wilt u ook als ZOA Business Ambassador betrokken raken bij het werk van ZOA? **Kijk snel op www.zoa.nl/ ondernemers of scan de QR-code.**

“Ik was vijf toen we met ons gezin verhuisden van het vluchtelingenkamp terug naar ons dorp. Ik was best bang, we hadden echt helemaal niets. In een tijdelijk hutje kregen we les van een juf. We moesten op de grond gaan zitten. De hut zat altijd helemaal vol met kinderen. Later kregen we een schoolgebouw van ZOA. **Nu durf ik weer te dromen. Ik wil graag verpleegster worden.**”

... EN HOE

NU VERDER?

ZOA is er van noodhulp naar wederopbouw. Als de wederopbouw-fase aanbreekt, komt ook de vraag: 'Hoe nu verder?' Afscheid nemen doet pijn, helemaal na 25 jaar. Dan helpt het als je weet dat projecten succesvol afgerond zijn en je een aantal projecten goed kunt overdragen: aan Woord en Daad en lokale partners als OPEnE.

TEKST MARIANNE VAN ELST-SIJTSMa EN HENRIEKE BUIT

"Het lijkt heel simpel: ZOA begint te helpen in situaties waar mensen in nood verkeren en naarmate projecten meer gericht zijn op ontwikkeling, komt het vertrek dichterbij.

Helaas is het in de praktijk niet zo gemakkelijk", vertelt Evert Jan Pierik – programmamedewerker bij ZOA. Regelmatig krijgt een land te maken met tegenslagen, rampen of oploeiende strijd tijdens een periode van opbouw. Dit was ook in Sri Lanka het geval.

Weerbarstige praktijk

ZOA begon met noodhulp in Sri Lanka in een periode waarin het leven van veel mensen werd verwoest door een langdurige oorlog. In 2004 trof een allesverwoestende tsunami het eiland en raakten veel mensen (weer) alles kwijt. Ook toen was ZOA er om in de eerste behoeften van mensen te voorzien. In 2009 kwam er een einde aan de langdurige strijd en heeft ZOA in de jaren erna tienduizenden mensen geholpen hun leven weer op te bouwen.

Het land kreeg dus te maken met verschillende periodes van nood voordat er aan duurzame wederopbouw gewerkt kon

worden. Nu zijn de projecten van ZOA in Sri Lanka steeds meer gericht op ontwikkeling en komt het vertrek dichterbij.

Evert Jan: "Een goede overdracht is ongelofelijk belangrijk. ZOA wil niet zomaar vertrekken en een leegte achterlaten. We nemen de tijd om afscheid te nemen, maar op een gegeven moment moet je echt vertrekken."

Om Sri Lankanen niet zonder ondersteuning achter te laten heeft ZOA de afgelopen jaren samengewerkt met lokale organisaties en Woord en Daad, waar mensen in Sri Lanka nu terecht kunnen voor verdere ondersteuning. Want ZOA mag dan wel vertrekken, de ontwikkelingen in Sri Lanka gaan door.

Vissersproject

Bij de zoektocht naar organisaties kwam Woord en Daad in beeld, met veel kennis op het gebied van duurzame economische ontwikkeling. Deze organisatie gaat onder andere het vissersproject ondersteunen. Woord en Daad wil in de komende jaren een

waardeketen ontwikkelen die duurzaam is en waar vissers op termijn zelfstandig kunnen functioneren.

"Waar ZOA zich jarenlang heeft ingezet voor noodhulp en wederopbouw wil Woord en Daad de volgende stap zetten in de economische ontwikkeling en zich richten op zelfstandige en duurzame visserij", zegt Antonie Treuren – programmaleider Inclusive Agribusiness bij Woord en Daad. In deze laatste fase werkt Woord en Daad, samen met de partners en vissers in Sri Lanka, aan de zelfstandigheid van de vissers en

levert zo een bijdrage aan gerechtigheid en eerlijke kansen.

Antonie: "We zien hoe een project als deze levens van honderden mensen kan veranderen. Niet alleen het inkomen gaat omhoog, maar ook de weerbaarheid tegen onvoorziene omstandigheden wordt vergroot. Daarnaast krijgen de positie van de vrouw en de toekomst van jongeren een plek binnen het project. Zo kunnen we verandering teweeg brengen, voor nu en de toekomst."

Onderwijsprojecten in Sri Lanka

ZOA heeft jarenlang aandacht besteed aan het verbeteren van de kwaliteit van onderwijs in Sri Lanka. Na de oorlog in 2009 bleek uit onderzoek dat er een groot tekort was aan gekwalificeerde docenten in met name Engels en wiskunde. Omdat onderwijs een belangrijk onderdeel is van de wederopbouw van een land, besloot ZOA op een aantal basisscholen een begin te maken met de verbetering van de kwaliteit van onderwijs.

ZOA en OPEnE

Al snel kwam er een lokale partner in beeld die interesse toonde om samen te gaan werken in deze onderwijsprojecten: OPEnE.

"Er was een gemeenschappelijke visie om te werken aan de ontwikkeling van het

KINDEREN KRIJGEN SPELENDWIJS ENGELSE LES

onderwijs. Hierin zijn we jarenlang samen opgetrokken", aldus de directeur van OPEnE, Suthagar Arulpragasam.

Inmiddels heeft OPEnE onderwijsprojecten overgenomen om deze ook in de komende jaren voort te zetten. De focus van een onderwijsproject ligt op het aanbieden van kwalitatief hoogwaardige Engelse lessen, het bevorderen van zelfstandig leren en het verbeteren van computervaardigheden.

"Onderwijs is een cruciaal aspect in de ontwikkeling van een land, maar het heeft vaak een aantal jaren nodig om echt duurzaam te worden. ZOA heeft het fundament gelegd

en wij mogen hierop doorbouwen. We zijn hier enorm dankbaar voor."

Over de toekomst van de projecten heeft Suthagar een duidelijke visie. "We willen in de komende jaren op 49 scholen trainingen aanbieden en leraren ondersteunen om zo de kwaliteit van het onderwijs structureel te verbeteren. Op deze manier hopen we dat het goede werk van ZOA kan worden voortgezet door OPEnE, om zo het land te helpen met duurzame ontwikkeling."

En nu verder!

ZOA heeft 25 jaar lang gewerkt in een prachtig land dat te maken heeft gehad met verschillende periodes van verwoesting, oorlog en nood. In de afgelopen jaren zijn veel projecten met succes afgerond en zijn mensen geholpen om weer op eigen benen te staan. ZOA is blij dat verschillende projecten overgenomen zijn door (lokale) partners om het werk waar nodig voort te zetten.

Het is nu echt tijd om te gaan. We zijn blij dat ZOA kon helpen van noodhulp naar wederopbouw.

We zijn er. We waren er.

Een visser geniet van zijn pauze

'Het begon allemaal met deze reis...'

Gerald Pullen (23) uit Meppel reisde in april 2013 met een groep jongeren van het Greijdanus College uit Zwolle door Sri Lanka. De reis stond in het kader van *Wees Eerlijk*, een bewustwordingsprogramma van ZOA en Woord en Daad. Hoe kijkt Gerald terug op deze reis?

Wat is je het meest bijgebleven?

"Voor een potje voetbal ruilde ik m'n T-shirt met één van de jongens van de tegenpartij. Ik heb een litteken op mijn buik en hij zag dat. De jongen vroeg of dat bij mij ook door een oorlog kwam. Hij had ook een litteken op z'n buik, maar dat kwam door de oorlog."

Welk project maakte indruk op je?

"*Catch up class*. ZOA hielp kinderen die een leerachterstand hadden opgelopen door de burgeroorlog. Het waren nog jonge kinderen. Ze vonden het heel leuk dat we op bezoek kwamen."

Hoe was het om in Nederland als ambassadeur aan de slag te gaan?

"Het inspireren van jongeren om eerlijker te gaan leven, was een leuke uitdaging. We hebben presentaties gehouden op scholen en bij kerken. Koop jij eerlijke kleding? Kies je voor *fairtrade*? Ben jij dankbaar om in een veilig land te leven?"

Wat was de impact van deze reis op jouzelf?

"De reis naar Sri Lanka was voor mij het begin van veel meer reizen en ontwikkelingsprojecten. Ik vind het gaaf om andere mensen te dienen die in een situatie terecht zijn gekomen waar ze zelf niet om gevraagd hebben. Dat is allemaal begonnen met deze reis."

'Ik heb een litteken op mijn buik en hij zag dat'

ZOA

van noodhulp
naar wederopbouw

Colofon

Dit ZOA-Magazine is een eenmalige special vanwege het afronden van ZOA's projecten op Sri Lanka. Voor deze gelegenheid verschijnt dit magazine zowel in het Nederlands als in het Engels, zowel digitaal beschikbaar als in een beperkte printoplage. Extra exemplaren aanvragen (digitaal of print)? Mail naar communicatievragen@zoa.ngo

Please order your free digital copy in English: communicatievragen@zoa.ngo

Adres

Sleutelbloemstraat 45
Postbus 4130
7322 AJ Apeldoorn
T 055 36 63 339
I www.zoa.nl
E info@zoa.ngo

NL46 INGB 0000 0005 50
NL02 RABO 0387 5120 12
ISSN: 1871-0727
KvK: 41009723

Redactie

René Vlug
(hoofdredacteur)
Monique Boom
KlaasJan Baas
(eindredactie)
Lieuwe de Jong
(beeldredactie)
Henriëke Buit
Edwin Visser
Annelot Hekman
Evert-Jan Pierik
Marianne van Elst-Sijtsma

Vormgeving

Deelstra en de Jong,
www.deelstraendejong.nl

Fotografie

Marianne van Elst-Sijtsma
Lieuwe de Jong
Folkert Rinkema
Grzegorz Litynski

© ZOA. ZOA staat positief tegenover het kopiëren of vermenigvuldigen van artikelen, mits met bronvermelding. Graag ontvangen wij een bewijsexemplaar. Adresbestanden van ZOA worden niet uitgeleend of doorverkocht.

A woman with dark hair tied back, wearing a vibrant pink dress with large blue and yellow floral patterns, is kneeling and milking a light-colored cow. In the background, a man in a checkered shirt is partially visible, looking towards the camera. The setting appears to be a simple, open-sided structure, possibly a milking shed, with natural light filtering through.

ZOAC

van noodhulp
naar wederopbouw

ZOA Business Ambassadors

Bedankt voor jullie jarenlange ondersteuning aan het prachtige melkveeproject op Sri Lanka, waardoor honderden boeren hun productie én inkomen zagen toenemen en nu zicht hebben op een betere toekomst!

Wilt u ook als ondernemer betrokken raken bij een dergelijk project van ZOA?
Bijvoorbeeld als ZOA Business Ambassador in een team met andere ondernemers?
Het melkveeproject op Sri Lanka (zie pagina 22) wordt overgedragen aan lokale organisaties,
maar ook in onder andere Ethiopië, Burundi en Irak zijn ondernemersgroepen actief.

Sluit u nu aan via: www.zoa.nl/ondernemers

